

STN - BLADET

INFORMASJONSBLADE FOR
AVSLAGET FOR SIDET TRØNDERFE OG NORDLANDSFE
NR 2. 1996 ÅRGANG 7

*Kyrne til Rolf Petter Torres på veg opp Mørkstubakken i Roros sentrum.
Dette bildet er motiv på eit av postkorta som er gjeve ut i anledning 50-års jubileet.
Meister for dette blinkskottet er fotograf Ingrid Eide på Roros.*

Årsmelding

STN på Svalbard !

Nerhoel-kyrne

Jubileums-årsmøte

Om fargar og arv

Nytt frå styret

Arbeid, framgang, - von om vår !

Slik avsluttar Borghild Heggvold sin prolog til Avslagets årsmøte i jubileumsåret 1996. Den som les Bondebladet har vel fått med seg at framgangen berre ser ut til å fortsette. Ved halvgått seminsesong 95/96 hadde talet på 1.gongsinseminasjonar med STN auka med vel 15% i høve til same periode året før. Det skulle jo tyde bra for årsresultatet !

Forutan det vi alltid har med i STN-Bladet nr 2, årsmelding og referat frå årsmøtet, så har vi denne gongen fleire spennande artiklar. Odd har skrive om ein stad der vel dei færraste veit at det har vore STN-kyr, nemleg på Svalbard !, og Jostein Stige har sett litt nærmare på genetikken ved utbreiinga av kvite og sidete dyr i STN og Fjällrasen. I år har vi ingen nye gardsbesøk. Vi har heller vald å sjå litt nærmare på nokre buskapar som har hatt mykje å seie for utviklinga av rasen. I nr 1. var det Langenbuskappen på Røros vi skreiv litt om, og denne gongen er det buskappen på Nerhoel på Oppdal.

Alle STN-forkjemparar må vere med å markere rasen og Avslaget litt ekstra i år ! På utstillingar, bygdedagar, marknader, museumsdagar og liknande. Dei nye plakatane som har vorte laga, og som presenterer STN-rasen, finst det fleire sett av til utlån. Henvend deg til formannen i Avslaget, Leif Gjessing, 2443 Drevsjø, Tlf: 62 45 95 71, så prøver han å formidle desse etter behov. Brosjyren, STN-Bladet, dei nye postkorta mm kan også vere fine å bruke i slike samanhengar.

Odd går for øvrig og gleder seg til turane som han skal gjere til Nord-Norge i sommar. I alt 190 brukarar skal han besøke som inseminerte med STN-sæd forrige seminsesong. Det er ein auke på 80 brukarar frå 1994, da han sist gjorde rundturen. Denne gongen har han lagt opp til 3 turar for å rekke over så mange som mogleg. Om nokon har spesielle ting dei vil ta opp med Odd før han reiser nordover, er det berre å ta kontakt !

Slepp ut siåtkua og la ho gjere litt eigenrekklame !!

Odd og Atle

Redaksjonskomisjoni:

Atle Meås, Rønningen, 6630 TINGVOLL

Tlf: 71 53 15 48

Odd Rossing, 7633 FROSTA

Tlf/ faks: 74 80 78 35

Abonnement kr 100,- STN-Bladet v/ Odd Rossing, 7633 FROSTA Postgiro: 0824 0157803

ÅRSMELDING 1995

Årsmøtet ble holdt på Ølken Hotell, Slidre i Valdres 24. mars.

Medlemmer av styret og nemnder:

Styret: Formann Grethe Hopstad, Brandsfjord, Nestformann Leif Gjessing, Drevsjø.

Øvrige styremedl: Grethe Løvaas, Skåbu, Jostein Stige, Fauske og Amund Wormstrand, Brandval.

Vararepr. til styret: 1. Kjell Wickstrøm, Oppdal. 2 Anne Vik, Aure. 3. Rolf Petter Tørres, Røros.

Valgnemnd: Formann Kristina Jenssen, Tolga, Tove Trefjord Høglo, Namdalseid og Atle Meås, Tingvoll.

Revisorer: Karl Arne Brustad, Galterud og Arne Saxerud, Arneberg.

Sekretær: Amund Wormstrand, Brandval.

Livdyrformidler: Odd Rossing, Frosta.

Bladnemnd: Atle Meås, Tingvoll, Odd Rossing, Frosta og Christian Saxlund, Koppang.

Følgende står på valg:

1. Formann Grethe Hopstad. Styremedl. Grethe Løvaas og styremedl. Jostein Stige.
2. Vararepr. til styret.
3. Revisorer
4. Valgnemnd

Styret har avholdt 4 styremøter, samt 4 telefonmøter. Det er behandlet 57 protokollførte saker. Styret har vurdert og fastsatt hvilke okser som skal brukes i sesongen 95/96. Det er innkjøpt 5 oksekalver som er innsatt på NRF's testingsstasjon på Øyer. Styret har ansatt ny livdyrformidler, Odd Rossing, Frosta. Rasestandardkomiteen har fortsatt sitt arbeid. Atle Meås har på styrets oppdrag utført en meget grundig granskning av kustammer og okselinjer i STN.

Styret var tilstede på SKB-Föreningens møte i Lövånger 16. aug. Det ble avholdt et felles styremøte hvor en ble enige om en nærmere kontakt. Det ble også fra svensk side gitt lovnad på eksport av noen sæddosser av 1 Solberg SKB 6164.

Det er nedsatt en jubileumskomite som bl.a har fått laget en jubileumskalender.

En STN-besetning er under oppbygging på NLH. I den forbindelse har sekretæren deltatt på møte i "Referansegruppe for robust mjølkeproduksjon".

Laget har deltatt på felles stand med NLM på Landbruksveka på Hellerud.

Livdyrformidler har omsatt 45 STN-dyr i løpet av året. Det står 40 interessenter på venteliste.

Antallet 1. gangsinsem. med STN-sæd har økt med 5,9% til 3178.

Det vises til egen årsmelding for STN-Bladet.

Brandval 15. mars 1996

Amund Wormstrand, sekretær.

RESULTATREGNSKAP 1995

UTGIFTER

Kjøp av 3 oksekalver	kr 18 275,-
Lønninger	kr 27 999,67
Arbeidsgiveravgift	kr 2 920,-
Telef, porto, annonser	kr 5 378,01
Møter, reiser	kr 55 352,93
Trykking STN-Bladet	kr 8 000,-
Utsending -----"	kr 4 044,69
Påm. avg. Landbr-95	kr 2 500,-
Div omkostninger	kr 10 136,05
Renteutgift	kr 24,-

kr 134 630,35

overskudd kr 277 569,05

Kr 412 199,40

INNTEKTER

Slakt av okser	kr 41 724,71
Oppgjør NRF	kr 327 450,90
Medlemskontingent	kr 720,-
Salg av materiell	kr 430,-
Renter 1995:	
Postgiro	kr 4,10
Bøndernes Salgsdag	kr 17 688,-
Rørosbanken	kr 24 181,17

Kr 412 199,40

STATUS PR 31.12.1995

AKTIVA

Rørosbanken	
Kto nr 05 35 055	kr 299 998,18
Rørosbanken	
Kto nr 32 00 151	kr 10 975,33
Rørosbanken	
Kto nr 30 50 028	kr 265 581,60
Bøndernes Salgsdag	kr 312 497,18
Postgiro	kr 413,65
Kongsv. Kommune	kr 5 449,-

Kr 894 914,94

PASSIVA

Gjeld kasserer	kr 1 969,60
Gjeld STN-Bladet	kr 2 276,-
Gjeld MVA	kr 1435,07
Nettoformue 1/1-95	
Kr. 611 665,22	
+	
Årets overskudd	
Kr. 277 569,05	
	kr 889 234,27

Kr 894 914,94

STN-Bladet

Årsmelding 1995

STN-Bladet nr 1 i 1995 gjekk ut i 1340 eksemplar til 1225 adressatar. Pr. 31.12.1995 hadde bladet i alt 355 betalande abonnentar. Det er ein auke på 73 abonnentar frå 1994. Bladet kom ut 3 gonger i løpet av året, og omfanget auka frå 20 til 24 sider. Abonnementsprisen var som i 1994, 100,- kroner. Rekneskapen for bladet viser overskot, men da er det ikkje rekna med at avslaget dekkjer trykking og utsending av nr 1. Dersom ein rekner med dette, kjem bladet ut med eit underskot på ca 10 000,- Liv Torill Eide gjekk ut av redaksjonskomiteen, etter å ha vore med frå starten i 1990. Inn i staden kom Christian Saxlund. Redaksjonskomiteen bestod elles av Odd Rossing og Atle Meås.

Tingvoll 9. Januar 1996

Atle Meås

STN-Bladet

Resultatregnskap 1995

Postgiro 01.01.1995 17 481,43

INNTEKTER

Bladpengar	38 167,-
Kalendersal	28 312,-
Loddsal årsmøtet	3 820,-
Renter	382,-
Annonse	100,-
<hr/> Sum	70 781,-

Postgiro 01.01.95 17 481,43
+ Årets overskudd 30 973,-

Sum 48 454,43

UTGIFTER

Trykking	16 443,50
Reiser/ rekvisita	17 897,70
Porto, Bladet	2 255,81
Utgifter, kalender	3 211,-
overskudd	30 973,-
<hr/> Sum	70 781,-

Behaldning 31.12.95
Postgiro 48 354,43
Kontanter 100,-

Sum 48 454,43

Jubileums-årsmøte i nord

Fru Haugans Hotell i Mosjøen var plassen det foregjekk, det 50. Årsmøtet i avslaget for STN. Det var for øvrig første gongen at årsmøtet vart halde i Nord-Noreg. Ein del "søringar" tykte kanskje det var langt til Mosjøen, men da skal ein hugse på at vi framleis var berre midt i landet. Som han sa gubben: "*Norges land er langt, det gut. - sikkert derfor nasjonalsangen har så mange vers!*" At det var lagt til Mosjøen førte imidlertid til at det denne gongen ikkje var så uoverkommeleg langt å reise for folk i dei nordlegaste fylka våre. Aldri før har det vel vore så stor geografisk spreiing på Årsmøtedeltakarane. Frå Blaker i Akershus i sør til Lebesby i Finnmark i nord.

Vel 40 personar deltok på Årsmøtet, noko som er litt mindre enn det har vore dei siste åra. Våre svenske vener stilte mansterkt opp også i år, og det set vi stor pris på. No er det berre om å gjere for oss i Noreg å bli like flinke til å reise på årsmøta til Svensk Fjällrasavel ! Karl Gustav Hedling, Mårten Dahlberg, Sven Blomberg, Göran Lundström og Göran Ceder hadde med seg eit fint maleri som gave til 50-årsjubilanten.

Borghild Heggvold frå Oppdal hadde skrive ein flott prolog til jubileumsårsmøtet. Da prologen var skiven på skikkeleg Oppdalsdialekt, og det vel for første gong på 50 år ikkje var ein einaste Oppdaling å oppdrive på årsmøtet, fekk vi høre eit opptak der forfattaren sjølv las. Prologen kan du lese på baksida av dette STN-Bladet.

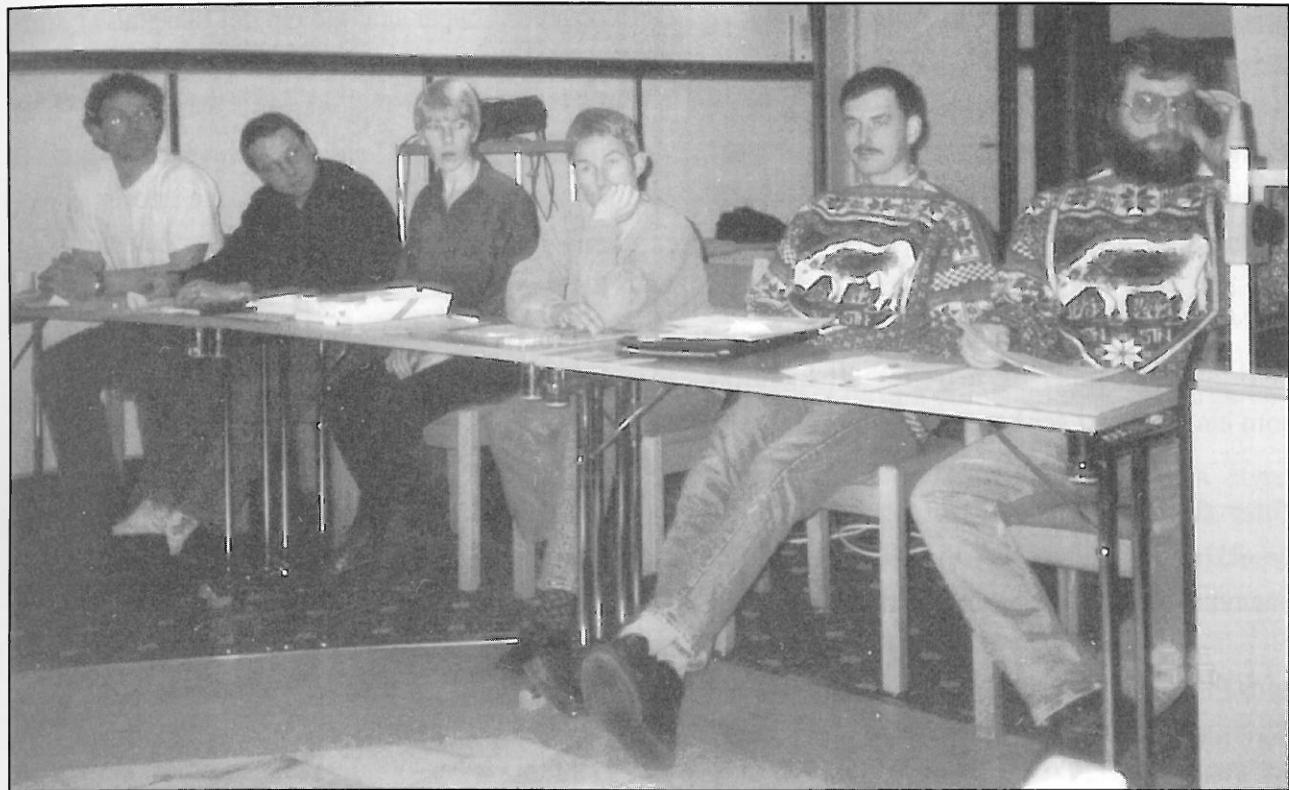
Årsmøtet gjekk vidare gjennom dei tradisjonelle sakene, med årsmelding og rekneskap. Avslaget går så det susar, og hadde eit

rekordstort overskot i fjor. Det er imidlertid fleire store oppgåver som ventar, så pengane skal nok kome godt med i tida framover.

Andre saker som vart teke opp på møtet var eit forslag frå STN-Bladet om å slå saman bladpengane med medlemsavgifta til avslaget, og trekke heile summen 1 gong årleg ved 1. gongs inseminering med STN-sæd. Resultatet av dette vil bli at alle som har inseminert med STN-sæd automatisk vil få 3 nr. av bladet, utan at dei treng å betale dette separat. Det vil 4-5 doble talet på abonnentar og dermed auke inntekta til bladet. Summen som vil bli trekt, vil første året bli kr 150,- Noko som faktisk blir ein god del billegare for den enkelte enn slik det er i dag, da ein betaler medlemsskap og abonnement på bladet separat. Forslaget vart vedteke av årsmøtet.

Jubileumskomiteen har fått laga fleire gode plakatar / bildemontasjar som kan brukast til å presentere rasen på utstillingar, messer, bygdedagar o.l. Noko som har vore etterlyst i mange år, er fine postkort med STN-motiv. Det behovet skulle i alle fall vere stetta ne, med alle dei korta som jubileumskomiteen tok med på møtet. Postkorta er avbildar på andre plassar i bladet. Ein "prøvemodell" av ein strikkegenser med ku på vart også vist fram.

Det vart kritisert at stambokføring av gardsoksar har teke ganske lang tid, og bør gå raskare for å få oksen sitt nummer inn i husdyrkontrollen sine papir så tidleg som mogleg. Sekretæren, som har ansvaret for stambokføringane lova å prøve å få korta ned på ventetida så godt det let seg gjere.

Frå venstre, Jostein Stige, Leif Gjessing, Grethe Hopstad, Grete Løvaas, Jostein Brenden og Bjørn Huseklepp. Legg merke til genserane til Jostein og Bjørn. Det er prøvemodellar av ein ny, strikka genser med STN-motiv som jubileumskomiteen har fått laga.

Det vart sett av litt tid til å presentere det arbeidet som "rasestandard-komiteen" har gjort så langt. Forslaget til Rasestandard og avlsmål står i STN-Bladet nr 1 for i år, og det er no fritt fram for alle å kome med reaksjonar og innspel til dette.

Valet gjekk uvanleg greit i år, og mykje av æra for det tilfell våre utmerka møteleiarar Jostein Brenden og Bjørn Huseklepp. Det heile gjekk etter valkomiteen si innstilling, og samansettinga av styret det kommande året blir som følger:

Formann Leif Gjessing, Drevsjø
Nestformann Jostein Stige, Fauske
Styremedl: Grete Løvaas, Skåbu
Amund Wormstrand, Brandval
Oddvar Dahl, Brandsfjord
Varamedl: Odd Roar Stenby, Blaker
Anne Vik, Aure
Rolf Petter Tørres, Røros

Attval på øvrige postar (sjå årsmeldinga).

Ny valnemnd;
Tove Trefjord Høglo, Namdalseid,
Atle Meås, Tingvoll
og Brynjar Torgnes, Visthus.

Verd å merke seg er det at vi i og med dette valet for første gong på 50 år har fått ein formann som ikkje er frå Sør-Trøndelag. Leif Gjessing er frå "dei djupe skogane" i Drevsjø i Engerdal. Garden til Kirsten og Leif heiter Småsjøvolden, og ligg ikkje langt frå Femunden, og det er ikkje mange kilometrane over til Sverige. Vi får sjå om vi ikkje kan ta eit gardsbesøk på Småsjøvolden i eit av dei kommande nr av bladet. Leif skulle elles vere godt kjent av dei fleste. Han var med i redaksjonskomiteen for STN-Bladet frå 1991 til 1994, og han har vore med i styret i avslaget fast sia 1991. Dei siste to åra som nestformann.

Etter årsmøtet var det middag med herleg viltgryte og karamellpudding til dessert. Danseorkesteret svikta oss, men ein del av oss fekk da svinga oss ganske så ettertrykkeleg likevel. Sjølv om vi altså måtte nøye oss med musikk på "boks".

Kvelden gjekk, som på alle årsmøte, alt for fort. Det var triveleg å bli kjent med nye "Nordlandsku-folk" og å treffe att kjentfolk som ein stort sett ser berre ein gong i året.

Etter frukosten på laurdag, var det tid for besøksrunde. Det var sett opp buss, og sjåføren var reine skjære guiden, slik at da vi kom fram

til Vefsn Landbrukskole hadde vi allereie fått lære rett så mykje om Mosjøen og om Vefsn.

På Vefsn Landbrukskule har dei no bygd opp ein STN-buskap på 6 kyr og nokre ungdyr. 3 av kyrne er etter oksen 9080 Solmann. Desse var ujamne i storleik, men svært velbygde og med gode jur. Den eine av dei, 996 Staslin vart beste ku på utstillinga i Hattfjelldal i fjar. (STN-Bladet 3-95). Den som likevel imponerte mest, var kviga 1007 Smågodt. Ho er noko stor og grovbygd, men ho mjølkar bra, og har eit flott jur.

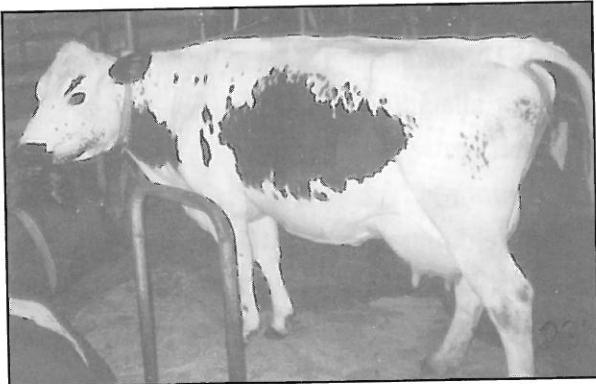
Etter besøket på Vefsn Landbrukskole skulle vi eigentleg få omvisning på Vefsn Museum, men ein del av utstillingane der var skadde på grunn av eit snøras (!). I staden vart det ein tur til Vefsn Bygdetun, der vi mellom anna fekk sjå den gamle Vefsn lensmannsgard.

Tilbake på Fru Haugans hotell var det tid for lunsj, med påfølgande lysbildeframvising. Underteikna viste ein del bilde frå eit par reiser i Sverige. Derimellom bilde av ein del av kyrne som no er inseminerte med eldre svenske fjällraseoksar (ein del med mykje norsk blod i),

og som vi håpar skal gje ein del oksekalvar som avslaget kan importere til vinteren. EØS og EU har sett restriksjonar på vår import av sæd frå Sverige, men kalvar går det ganske greit å importere. Kostbart blir det, men no er vi jo i den heldige situasjon at avslaget har lagt seg opp ein del pengar dei siste åra. No har vi stort behov for nye oksar, så da får vi heller bruke ein del pengar på å skaffe slike.

Etter lysbildeframvisinga var det trivelege jubileums-årsmøtet slutt. Vi som var så heldige å kunne ta toget i lag, både til og frå Mosjøen, hadde imidlertid fleir opplevingar i vente. Men det er ei heilt anna historie !!

AM - 96

1007 SMÅGODT Fra Vefsn landbrukskole.
Fødd: 01.09. 1993

Far: 9080 Solmann Morfar: 9022 Wickstrom
Mor: 997 Drops (3. Premie Hattfjelldal i 1995)
Smågodt kalva første gong 07.10.1995 og har
frå nov - mai prestert desse dagsavdråttane:
18,5 - 19,4 - 19,6 - 19,3 - 19,3 - 17,4 - 19,0.
Mjølkeproven i april viste 4,8 % f. og 3,2 % p.

Om kvite og sidete dyr i Fjällrasen og STN

av Jostein Stige.

Det er opplagt mykje uvisse om arvegangen til fargane i dei nordiske landrasane. Eg skal her prøve å leggje fram ei forklaring på arven av sidet og kvit farge i STN og Fjällras. Forklaringa byggjer på noko litteratur om emnet, noteringar frå eigen og andres buskpar og på samtalar med Stefan Adalsteinsson ved Nordisk Genbank, husdyr - utan at Stefan har gått god for mitt oppsett.

Først eit døme på nokre omgrep eg vil nytte, slik at alle skjønar faguttrykka. Raud farge hos storfe er gjeve av eit gen for svart eller raud farge. Svart og raudt er allell av dette genet. (allell = to gen som sit på same plass (locus) i eit kromosom) Vi kan skrive dette slik: **E** = svart **e** = raudt. Det tyder også at **E** dominerer over **e**, eller at svart dominerer over raudt. Då alle dyr har dobbelt sett med arveanlegg (eitt frå kvar av foreldra) kan vi skrive genotypen for dei tre variantane slik: **EE**, **Ee** og **ee**. Dei to første vil gje svarte fenotypar, den siste er raud. Det tyder at svart x svart kan gje både svart og raudt avkom, medan raudt x raudt berre gjev raudt avkom. Dette genet seier vi er plassert i E-locus. I STN og Fjällrasen er det neppe snakk om andre allell enn **E** og **e**, men i prinsippet kan det vere mange allell av eit gen. Brun farge (som kan forvekslast med både svart og raudt), brandet, grått osb. skuldast gen i andre loci enn E-locus, men dei er avhengige av allella i E-locus når det gjeld om dei visest på dyret eller ikkje.

Så over til saka. " Mi forklaring " på kvite teikningar i STN og Fjällrasen byggjer på gen i 2 eller fleir loci.

W-locus: Gjev sidete/ "mulete" eller ikkje sidete dyr. Sidet vil her seie kvite dyr med farga mule og øyro, og meir eller mindre sidet farge elles på dyret. To allell: **W_p** og **w_p**, heretter skrive **W** og **w**; sidet er altså dominant.

S-locus: Mange allell for kvite avteikn og einsfarga. Einsfarga ser ut til å dominere over td. kvit bles, lyskekvitt m.fl, medan kvitt hovud/grimer ser ut til å dominere over einsfarga.

Ukjend locus/loci: Modifiserarar som styrer utbreiinga av farge både på sidete dyr (**WW** og **Ww**) og flekkete/ botete dyr (**ss**) Det er mogleg at nokre av desse gena ligg i S-locus.

I STN har avlen vore innretta på svartsidete dyr med stor utbreiing av farge. Det vil seie at ein har valt ut dyr med **W_pW_p** eller **W_pw_p** og modifiserarar for stor utbreiing av farge på sidene. Når det gjeld S-locus har det ikkje gått føre seg noko særlig utval. Frekvensen av **W_p**-allelet og nemnde modifiserarar vil altså auke innan populasjonen.

I den svenske Fjällrasen vart det satsa på " kvite " dyr. Men , - og dette er viktig for forståinga- det vart ikkje skilt mellom kvite dyr av sidet type og kvite dyr av flekket/ botet type. Den eigentlege fargen på dyret (svart, raudt osb) var ein ikkje så nøye med. Kvite Fjällrasedyr har altså modifiserarar for lita utbreiing av farge både på sidete og flekkete dyr, men dei kan vere "mulete" **WW** eller **Ww** med uspesifiserte allell i S-locus, eller dei kan vere **ss** med uspesifisert W-locus. Dette avlsarbeidet vil gje ein langsam auke i frekvensen av **W** og **s**, men ein større auke i frekvensen av modifiserarar for lita utbreiing av farge. Det ser ut som stor utbreiing av farge dominerer over lita utbreiing.

Dette er grunnen til at rein norsk STN etter kvart vart nokså arvefast på svarte, sidete dyr med god utbreiing av farge. Men da ein stort sett har valt dominante arveanlegg som svart, kollet, "mulet" og stor utbreiing av farge som

rasemerke, vil det alltid dukke opp andre variantar utan at dette i seg sjølv er noko teikn på innkryssing frå andre rasar.

I Fjällrasen er derimot variasjonen mykje større, så der vil det oftare dukke opp einsfarge og flekkete dyr og i prinsippet alle "nordiske" fargar. Men det sterke utvalet for modifiserarar gjer altså at dei sidete og flekkete oftast blir nær kvite.

Vanlege STN-dyr med stor utbreiing av farge blir då følgande genotypar og fenotypar:

WW - Typisk sidet (svensk v2 - v7)

Ww - Sidet med smal ål (Svensk v1 - v3)

I Fjällrasen får vi desse genotypane og fenotypane som dei mest vanlege:

WWSS

WWsS

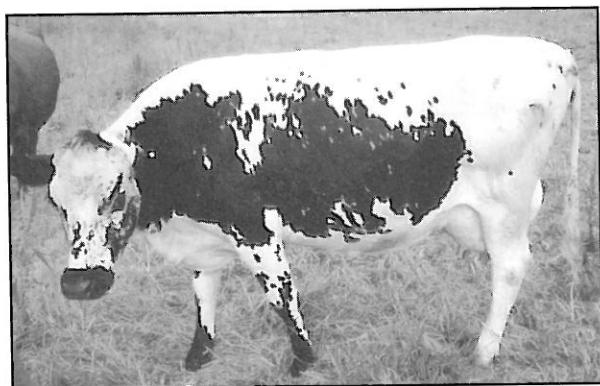
WwSS

WwSs Kvite dyr med farga mule og øyro

wwss Kvite dyr med farga flekker

WWss Kvite dyr med farga mule og øyro,

Wwss men noko av fargen kan vere borte pga. verknad av ss (td. bles over mulen)

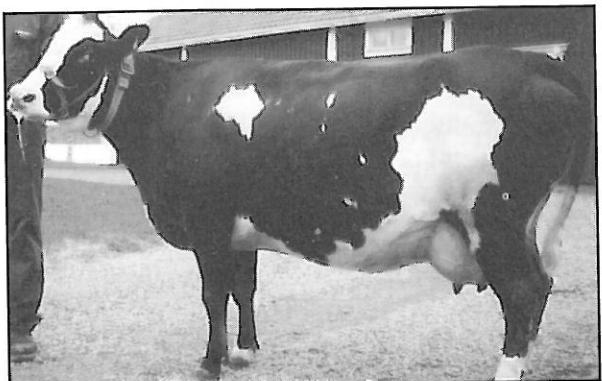
*Homozygot, typisk sidet ku. Type WW.
275 Sorba, Hos Jan M og Tove T Høglo,
Namdalseid. Far: 9019 Femund Morfar: 8993
Sving Varli. Sorba er mor til 9094 Namdolen.*

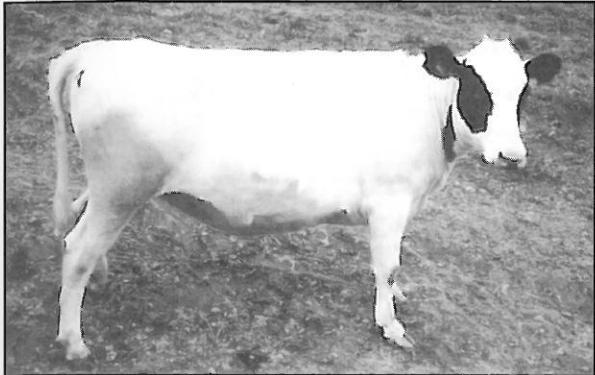
Heterozygot sidet ku. Stor utbreiing av farge og smal ål. Type Ww. 329 Lillemor etter den norske oksen 38 Desing 6574. (Far 8197 Jo Sing) Eigar: Robert Nilsson, Boden.

*Ku med typisk "fjällrasfarge". Type: WWSS,
WWsS, WwSS eller WwSs. 388 Lykke hos
Margot Meås, Rindalsskogen. Far 9079 Kark
Morfar 9077 Chambalolo (Begge er
stambokforte gardsoksar)*

Forrige side: Flekket, ikkje sidet ku med stor utbreiing av farge. Type wwss. 318 Druva hos Robert Nilsson, Boden. Far 64 Griver 6630.

Flekket, ikkje sidet kvige med lite utbreiing av farge. Type wwss. Eigar: Robert Nilsson, Boden.

Sidet og i tillegg flekket kalv. Type WWss eller Wwss. Det flekkete viser seg mellom anna som ein kvit bles over mulen. "Kruslin" etter gardsoksen "William". Eigar Anne Vik, Aure.

Hypoplasien

I Noreg og på Island gjev korkje W- eller ss dyr av kvit type hypoplasi, det ein veit av. Dette gjer at det er grunn til ein viss skepsis om hypoplasien verkeleg er knytt til den kvite

fargen. Forklaringa kan rett og slett vere at det vart satsa på nokre få okseliner i avlen og at desse oksane hadde både anlegg for hypoplasi og for "kvitt". Dette er det sikker vanskeleg å få svenskane til å tru, men det er gode argument for at det er dette som er forklaringa. Dersom ein framleis vil leite etter ein samanheng mellom farge og hypoplasi må ein finne ut om den forklaringa eg har gjeve om arv av farge held mål, om hypoplasien i så fall er knytt til W-locus, S-locus eller andre loci, og om det er direkte knytt til nokre allell for kvitt eller om genet for hypoplasi ligg nært eit av desse gena og er kopla.

Eg ser for meg ei artig utfordring for den som har tid og pengar til å gjere kryssingsforsøk mellom td. STN, Fjällrase, Fjordfe (stor variasjon i kvite teikningar) og Dølafe (einsfarga og flekkete dyr - til dels av "kvit" type) Då vil ein kunne kartlegge m.a. meir om modifiserarane kan vere allell på S-locus, og om det er dei same gena som styrer utbreiing av farge i sidete og flekkete dyr. Og ein kan kanskje kome nærmare ein konklusjon på arven av hypoplasi i høve til kvitt.

Så kan eg avslutte med å terge på meg både Fjällrasefolk og STN-folk ved å seie at eg håpar artikkelen min - til liks med det Robert Nilsson skriv på s. 18 i Fjällkon nr 1-96 - viser at farge har lite med rase å gjere. Uniformeringa av landrasane i første helvta av 1900-talet var ei avsporing og innsnevring av ein 4000 (?) år gammal storfeavl i norden.

Nerhoel-kyrne

9006 Nero og 9013 Eri Nero er to av dei gamle, langtidslagra seminoksane våre. Dei kjem begge frå buskapen til Berit og Erik A. Nerhoel på Oppdal. Denne buskapen var bygd opp av ei av dei beste STN-ku slektene gjennom alle tider, og er vel verd å studere litt nærmare.

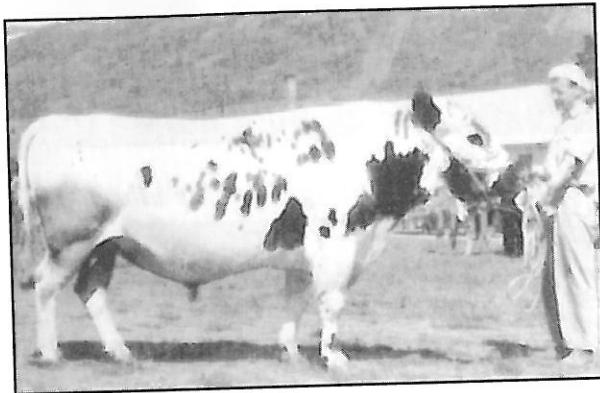
Nerhoel

Garden Nerhoel ligg ved Lønset, lengst vest i Oppdal kommune. Midt i det som ein gong var det sterkaste og beste avlsområdet for STN i heile raseområdet. På den 2 mil lange strekninga frå Lønset til Oppdal sentrum låg dei berømte STN-buskapane tett som hagl. Namn som Kristine Gravaune, Ola J. Torve, Haldor Rolvsjord, Knut K. Dørum, Sigurd Strand med fleir har alle ein spesiell plass i STN-historia. Aller best kjent er nok likevel far og son Arnt og Erik A. Nerhoel. Dei la ned eit avlsarbeid som gav dei aller beste resultat. Buskapen kom med i fjøskontrollen i 1934, og det første året var avdråtten for 9,5 årskyr: 2047 - 4,03 - 82,6. Föringa besto av 60 % høy, 2% saftig fôr, 32% beite og 6% kraftfôr. Storleiken på buskapen heldt seg stort sett på same nivå opp gjennom åra, men både avdrått og föring endra seg. I 1965 var avdråtten på 9,8 årskyr: 4802 - 4,65 - 223,3. Dette resultatet vart nådd på 23% høy, 13 % saftig fôr, 29% beite og 35 % kraftfôr.

Lønset Feavlslag

Arnt og seinare sonen Erik var også förvertar for Lønset feavlslag. Knapt noko anna feavlslag har hatt så gode oksar som det Lønset feavlslag hadde. Oksen 5292 Geir Lønset som verka i laget frå 1945 til 1954 og 8275 From som verka

frå 1956 til 1966 fekk begge 1. Premie + 1. Avkomspremie. Skal tru om noko anna norsk feavlslag kan oppvise å ha fostra 2 oksar som har fått 1. Avkomspremie? Både Geir Lønset og From har ei spennande historie og avstamming men det får vi eventuelt ta ein annan gong!

5292 Geir Lønset 1.pr + 1.avk pr.

Fødd 30.11.1943 hos Ivar Syrstad, Meldal.

Far: 4612 From Voll Mor: 5222 Alperos

2 Mairos 1838

Arnt Nerhoel kjøpte i 1923 ei ku som heitte "Marikoll" av sin svoger Knut Rolvsjord. Marikoll var etter 386 Greven i Dørum Feavlslag. Dotter til Marikoll, 2 Mairos 1838 etter 665 Odin Lønset, vart sia opphav til to kuliner som skulle bli einderådande i fjøset på Nerhoel, og som skulle spreie sine etterkommarar utover heile raseområdet. Berre frå fjøset på Nerhoel skulle det frå 1936 til 1974 bli levert 40 stambokførte oksar som alle var etterkommarar etter 2 Mairos. I 1950 vart det seld 3 dotter-døtre av Mairos til svenskane Nils Selander, Mo Lit og Johan Bergstedt, Frösön. Alle desse kvigekalvane var etter 5292 Geir Lønset.

2 Mairos 1838 2. Pr.
Fødd: febr-28 Far: 665 Odin Lønset

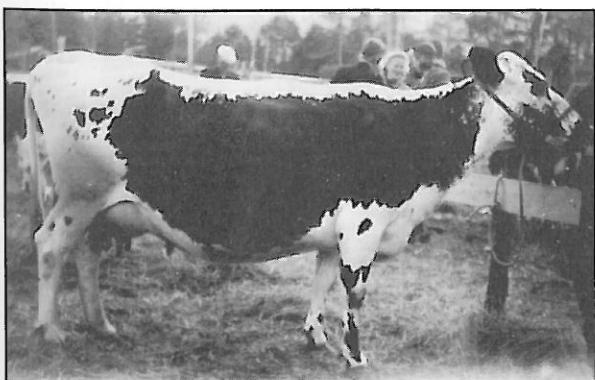
665 Odin Lønset 2. Pr.
Fødd: 08.01.1924 Hos Iver Skjevdal, Røros.

2 Mairos vart 15 år gamal, og hadde fleire døtre. Men det var berre to av dei som skulle få noko betydning i avlen. Det var dei to 1. Premiekyrne 11 Malladokk 5251 Fødd: 28.01.39 etter 1614 Borg , og 16 Fjellros 5753 fødd: 03.07.42 etter ein eigen okse som heitte "Knuppen".

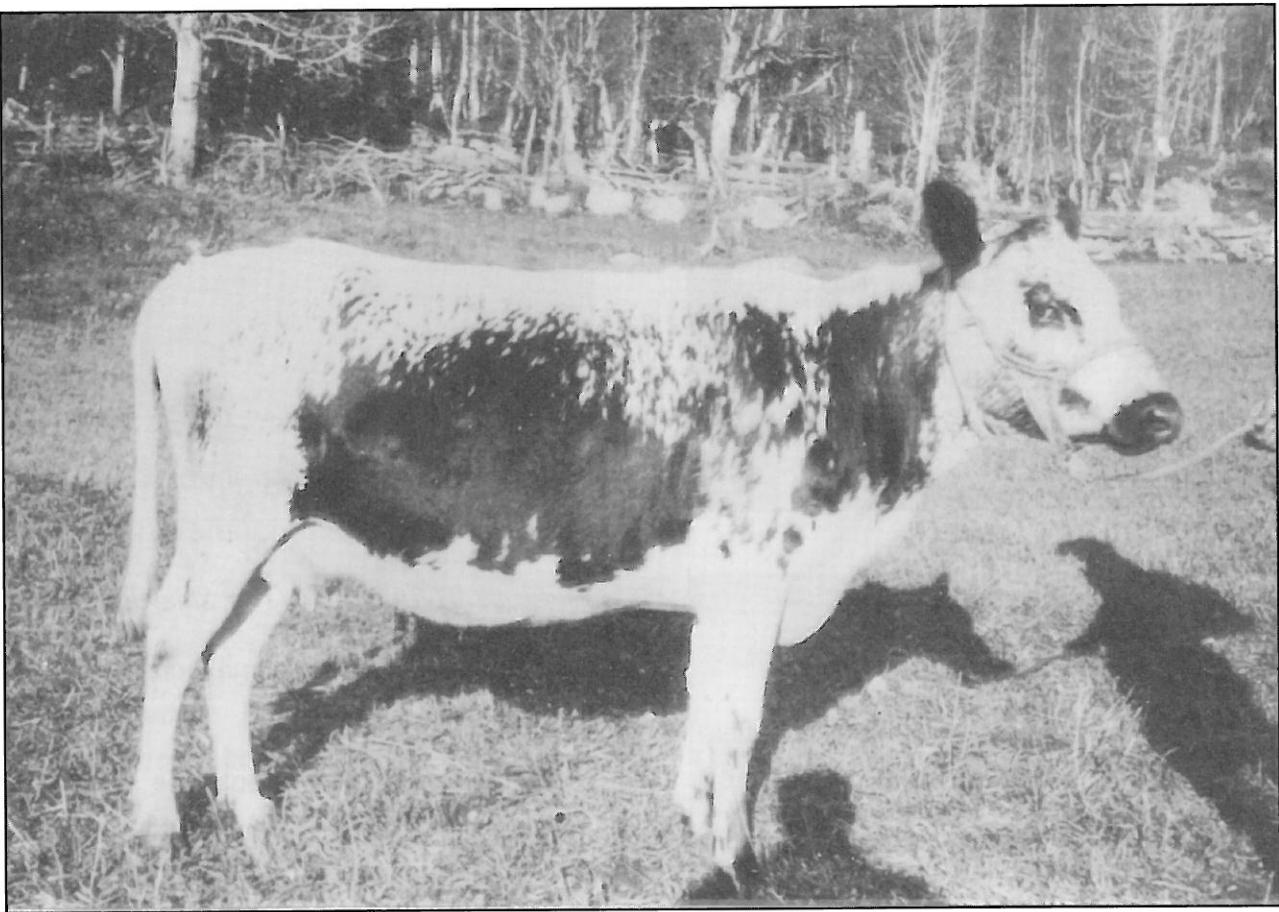
11 Malladokk 5251

Malladokk hadde 6 stambokførte søner og 5 stambokførte døtre. Sjølv gjorde ho på 12 år: 3261 - 4,9 - 160. 3 av sønene og 4 av døtrene var heilsysken etter 5292 Geir Lønset. Og at dette var ein vellukka kombinasjon kan ein sjå av resultata til Malladokk sine døtre:

Kyr e. 11 Malladokk	Fødd	Avdrått	premie	Far
20 Borga 5754	30.10.1945	12 år: 3824 - 4,8 - 183	2. Pr	1569 Helge
22 Geira 8439	23.10.1946	10 år: 4433 - 4,9 - 217	1. Pr	5292 Geir Lønset
24 Gro 8441	12.11.1947	8 år: 3679 - 5,0 - 184	1. Pr	5292 Geir Lønset
26 Rita 8443	06.11.1949	12 år: 4726 - 4,8 - 227	1. Pr	5292 Geir Lønset
28 Hera 8788	28.11.1951	12 år: 4169 - 4,6 - 191	1. Pr	5292 Geir Lønset

11 Malladokk 5251 1. Pr Av Malladokk sine døtre vart 22 Geira mormor til 8067 Borgson (STN-Bladet 1/96). Ho er også motiv på eit av dei postkorta som er gjeve ut i samband med 50-års jubileet. Det passa jo godt, da 22 Geira vart fødd same året som avslaget vart stifta. 26 Rita har vi hatt med bilde av i bladet før (nr 2/95) Siste dottera til Malladokk, 28 Hera, vart i sin tur mormor til 9006 Nero.

16 Fjellros 5753 (bildet over)

Den andre dottera til 2 Mairos var 16 Fjellros 5753. Ho hadde 3 stambokførte søner og 1 stambokført datter, alle etter 5292 Geir Lønset. I sitt beste år, 1951, mjølka Fjellros: 5054 - 5,0 - 254. Av sønene hennar var det 5427 Nero Nerhoel som gjorde det best. Han sto i Hitterdalen Feavlag på Røros, og fekk 2. Premie samt 2. Avkomspremie.

Fjellros hadde altså berre ei datter, men ho skulle til gjengjeld bli meir kjend enn dei 5 døtrene til systera Malladokk. Den einslege dottera til Fjellros var nemleg kua 23 Geirros 8440 fødd: 27.09.47 Ho hadde ein middelavdrått på 13,5 år på: 4382 - 4,9 - 214. Geirros fekk 1. Premie og vart stilt som spiss i STN-klassen på Ekebergutstillinga i 1959 !

23 Geirros 8440 1. Pr.

Ekeberg 1959: "Middels stor ku med litt senka rygg. Middels breitt, noe takforma kryss. Bra djupe, noe flate lår. Bra bein. Romslig, noe kløfta jur, litt lange framspener "

Brystromfang 166 cm. Geirros vart slakta 26.11.63. Slaktevekta var 186 kilo, og den gongen gav det eit slakteoppgjer på kr 911,-

23 Geirros fekk 3 døtre etter 8275 From, og vi tek med deira resultat her:

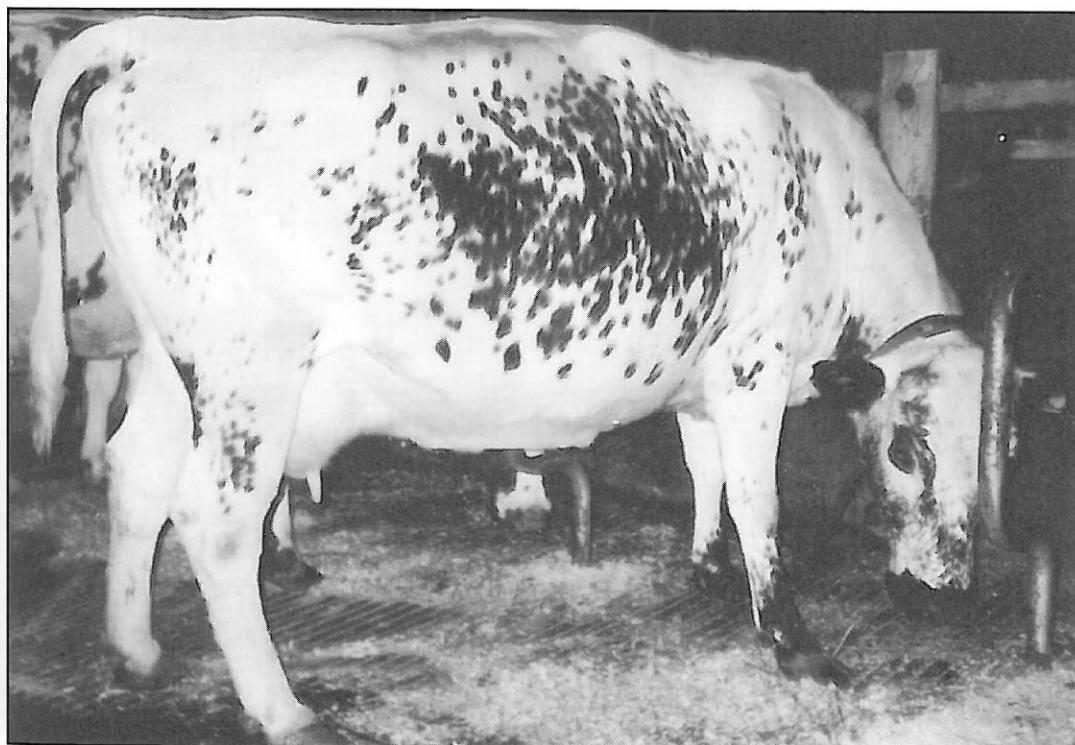
Kyr e. 23 Geirros	Fødd	Avdrått	premie	Far
35 Jona 10068	29.11.1957	9 år : 5083 - 5,1 - 259	1. Pr	8275 From
38 Rosa	28.03.1960	10 år: 4635 - 4,3 - 199	2. Pr	8275 From
44 Aros	11.02.1963	9 år : 5107- 4,7 - 240	2. Pr	8275 From

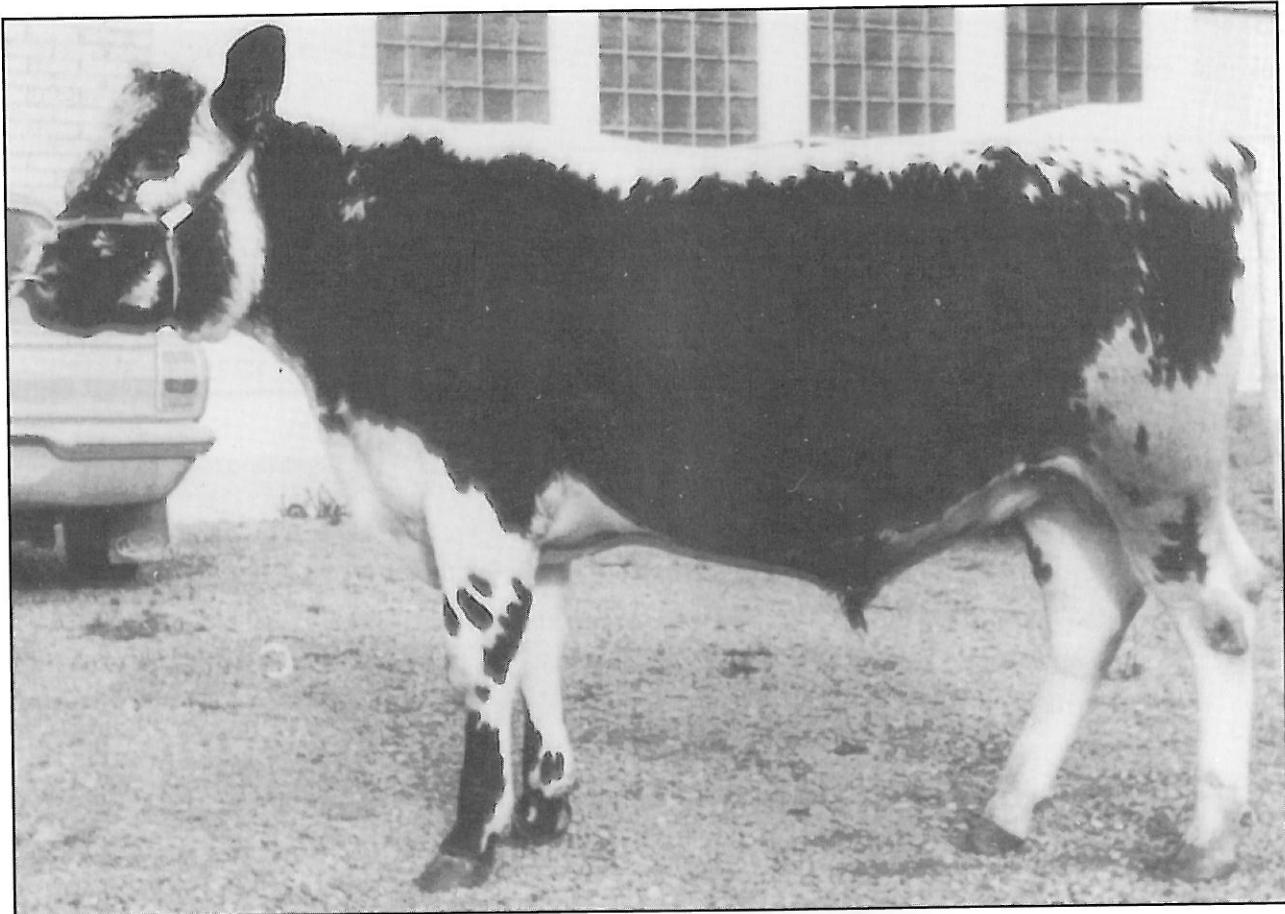
44 Aros vart mormor til 9013 Eri Nero.

Stammen lever !

Erik A Nerhoel heldt på STN-rasen ganske lenge, men etter 1970 tok Avlslaget til å anbefale innkryssing av Frieser. Erik A. Nerhoel var for øvrig formann i avlslaget frå 1964 til 1982. Frieserinnkryssinga var vel meint som eit forsøk på å “ bevare rasen ” gjennom å auke produksjonsevna, men det gjekk på Nerhoel som så mange andre plassar. Frieserinnkryssinga vart etter kvart ein overgang til rein NRF. Det vart imidlertid behalde eit par kyr av den gamle stammen, og derfor finst det den dag i dag etterkommarar etter den fantastiske ku-slekta på Nerhoel !

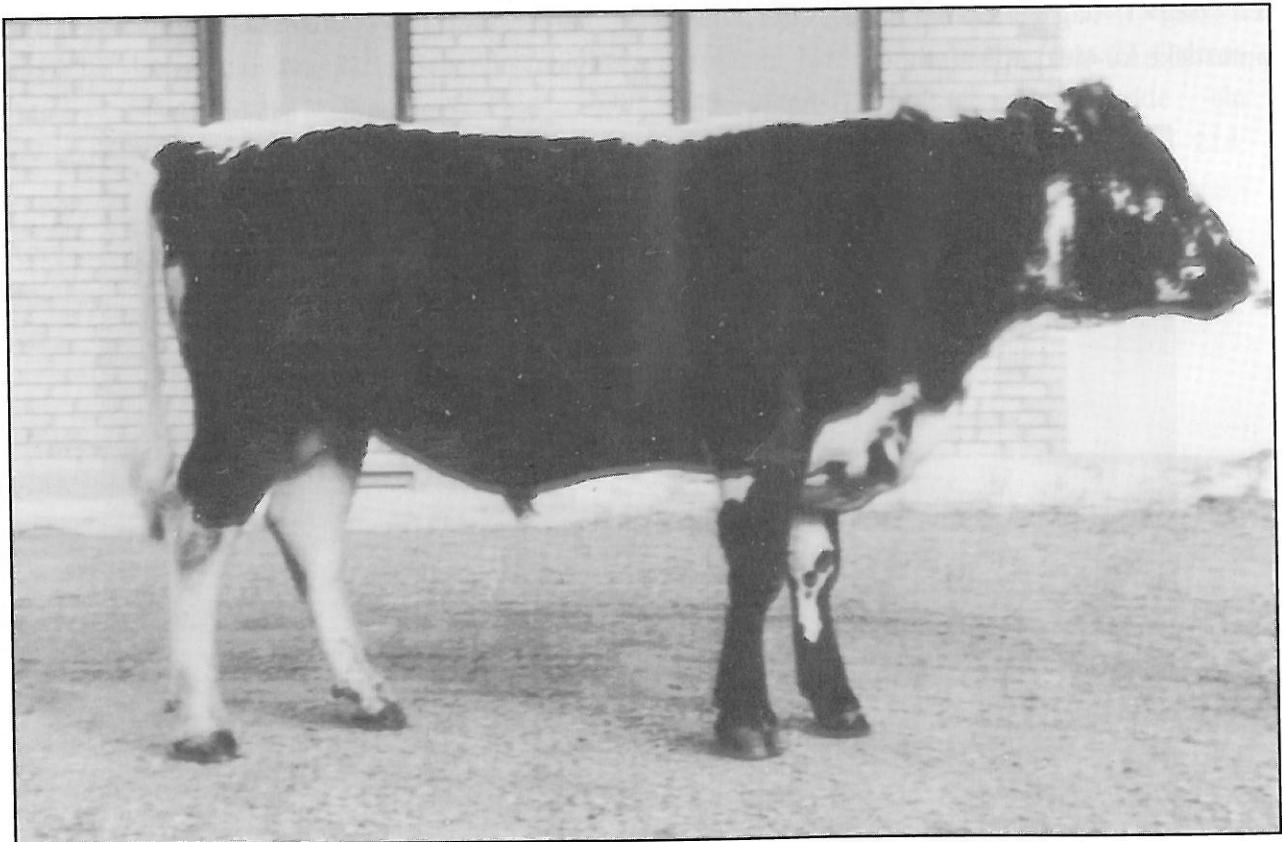
Kua på bildet under heiter **202 Gloria**, og står i buskapen til Ellen Flatland i Heggenes i Valdres. Gloria si morline stammar frå Nerhoel, og ho er etterkommar etter 2 Mairos 1838 i 10. generasjon. Far til Gloria er 9036 Sebu, så ho stammar også på farsida frå Nerhoel-buskapen. Der finn vi 2 Mairos 7 generasjonar tilbake. Gloria har på dei 4 første åra mjølka 4022 - 5,1 - 3,6. Det ser ut til at ho har arva den høge feittprosenten frå sine formødre på Nerhoel. Ei dotter etter Gloria og 9013 kunne vel vore interessant for å prøve å føre denne kulina vidare !?

9006 NERO ↑

9013 ERI NERO ↓

9013 Eri Nero

F: 23.11.74 Far: 8985 Jo Langen

9006 Nero

F: 19.09.73 Far: 8985 Jo Langen

52 Jolin

F: 14.11.65 Far: 8197 Jo Sing

49 Fromlin

F: 11.11.64 Far: 8275 From

44 Aros

F: 11.02.63 Far: 8275 From

28 Hera 8788

F: 28.11.51 Far: 5292 Geir Lønset

23 Geirros 8443

F: 27.09.47 Far: 5292 Geir Lønset

11 Malladokk 5251

F: 28.01.39 Far: 1614 Borg

16 Fjellros 5753

F: 03.07.42 Far: "Knuppen"

2 Mairos 1838

F: febr.-28 Far: 665 Odin Lønset

" Marikoll "

Far: 386 Greven

9006 Nero og 9013 Eri Nero

Dette "stamtreeet" viser morlina til dei to seminoksane 9006 Nero og 9013 Eri Nero. Her er det mykje edelt blod samla! Om det var mogleg å ønske, hadde det vore fint om i alle fall ein av oksane hadde ein annan far enn 8985 Jo Langen, men slik er det no ein gong.

9006 Nero har vi representert i dagens STN-populasjon som morfar til 9024 Langen og som farfar til 9036 Sebu. I 1995 vart det også sett inn ein ny Nero-son, 9115 Magne, men denne har dessverre litt innblanding av framandt blod. Det blir derfor ein oppgave for avslaget å få inn ein ny, reinrasa son etter Nero til semin etter kvart.

Broren 9013 Eri Nero, som var sterkt linjeavla på 8197 Jo Sing (farfar og morfar) har fleir etterkommarar. Da spesielt gjennom sønene 9017 Ikaros og 9018 Sæther. 9017 Ikaros er far til 9039 Ramik, og farfar til 9061 Moen og 9080 Solmann. 9018 Sæther låg på langtidslagring i mange år, men vart teken fram for bruk i sesongen 92/93. Ein son etter 9018 Sæther, 9111 Høglo vart teken inn i 1995.

STN på Svalbard

Joda, du leste riktig. Det er vel ikke mange av dagens STN-eiere som vet at det har vært "siatku" på Svalbard?! Her en dag kom jeg brått til å tenke på en artikkel jeg leste i en avis i slutten av 50-åra. Jeg tok til å undersøke litt nærmere, og det førte til denne historien om en periode med husdyrhold på Svalbard.

I 10 år hadde de melkekyr i Longyearbyen. I 1952 kom de første kyrne dit, og de var av rasene Sidet Trønder- og Nordlandsfe og Målselvfe. Veterinær Iversen i Harstad hadde tilsyn med dyra som skulle sendes til Longyearbyen. Han foretok før avreise de nødvendige veterinære undersøkelser av dyra, og han var også den som røkterene der oppet tok kontakt med når det trengtes. De første røkterene har det ikke vært mulig å treffen, men en av de siste var Trygve Pettersen fra Melbu i Vesterålen. Til Vesterålens Avis 15.02.90. forteller han følgende; "Kua lå stiv på båsen, i krampe av melkefeber. Jeg tilkalte intendanten, mest for at han skulle se at dette hadde ikke fjøsmesteren til Store-Norske gjort med overlegg. Intendanten kom med legen i hælene. Han trakk frem penicilin og ville gi kua. Jeg forklarte at Mary, kona mi, var i gang med å lage den

rette medisinen; kalsiumoppløsning. Men om legen ville sette kanylen i halspulsåra? Han måtte gi opp, men jeg fikk da berget kua. Medisinen virket raskt, slik den pleier i slike tilfeller. Da hørte vi intendanten si; "Nå har jeg vært på Spitsbergen i 30 år, men det er første gang jeg ser ei dau ku reiser seg!" "

Trygve Pettersen, kona Mary og deres førstefødte forlot Gulstad i Melbu 30. august 1955. "Ankommet Longyearbyen fikk vi bo i "gammelkontoret", ei lang brakke som hadde overlevd invasjonen under 2. Verdenskrig. Huset var kaldt, og vi fyrtet på spreng, men golvta frøs til is foran komfyren. Det hendte også at jeg måtte banke i veggen for å få noen til å måke meg ut om morgen. Fjøset var bra etter tidens krav, men i grisehuset måtte vi fyre med kull i svære ovner.

Røkteren i Longyearbyen stelte 10 kyr, 250 griser og en del høns. Melka gikk til til barn, unge, syke og gravide. Nest etter legen var røkteren den første som visste at en ny graviditet var på gang! Folk kom med melkespann og rekvisjon. Kyrne sto mest mulig på inneföring, men jeg ville slippe dem ut om sommeren. Direktøren mente det ville være farlig for kyrne, men gav til slutt tillatelse. Ett år var kyrne ute i 70 døgn. Beitet var tildels godt. En dag jeg gjorde rent i grisehuset, kom en sjåfør springende. -En moskus hadde kommet inn i kuflokken. Kyrne ble urolige, men partene skiltes da etter ei stund. "Jernkua" kom til Longyearbyen i 1960. Den laget melk av smør, vann og melkepulver." Året etter reiste familien Pettersen, og året deretter, 1962, ble det siste året for de ekte dyrene i gruvesamfunnet.

Parti fra Longyearbyen. Grisehuset til venstre.

Fruen til Veterinær Iversen kunne fortelle at hennes mann mente at Nordlandskyrne og Målselvfeet passet godt på Svalbard.

Jeg ville gjerne prate med røkteren, og tok en telefon til Trygve Pettersen, og fikk en lang og trivelig samtale med ham. Han hadde så mye interessant å fortelle at det tok tid før alle mine spørsmål ble besvart !

Da han og familien kom til Longyearbyen, hadde de 4 Nordlandskyr og 5-6 Målselvkyr der oppe. Fjøset var ikke så gammelt, men meget tungvint. I starten måtte han bære vatn til alle dyra. Senere ble det installert vanntank på låven og drikkekar i fjøset.

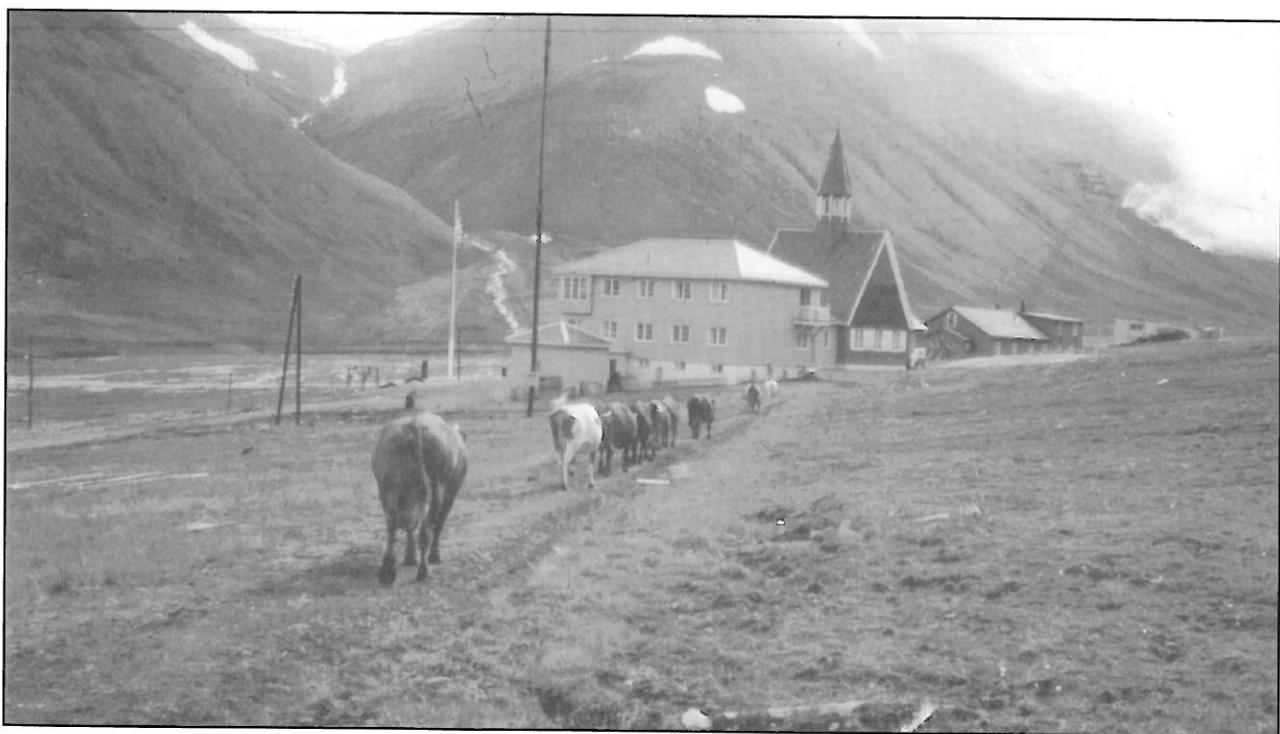
Vatnet var sjøvatn som ble avsaltet og fylt på tanken fra tankbil. Fôringen bestod av høy og kraftfôr, og dette fikk de opp fra fastlandet med båt. Omlag 50 tonn for året gikk det med.

Alle kalvene ble slaktet, da melka som sagt var forbeholdt unge, syke og gravide.

Røkteren fikk opp okse til kyrne, og etter at den hadde gjort sin plikt, ble den slakta. En betingelse for å få arbeid som røkter der oppe var at han også var slakter. Hele 250 gris skulle slaktes i løpet av året, samt de av dyra fra fjøset som det måtte bli nødvendig å slakte. Ferskt kjøtt og flesk var forståelig nok meget ettertraktet vare av folk der oppe.

Hva så med husdyrgjødsela ? Jo, den ble lagt i store dunger, og når disse ble så store at det skapte problemer så kom transportavdelinga med bulldozere og fjernet dem. Gjødsla ble lagt i et elveleie, og i vårløsninga når det kom vatn i elva, havnet all faunaen i havet. Enkelt og greit.

Det var ingen form for kontroll av melkeytelsen til kyrne og sykdom var det nesten ikke noe av. Noen mastitter forekom, men disse ble greit behandlet av røkteren selv. Melkeanlegget var i starten gammelt og nedslitt med dårlig vakuum, men da røkteren påpekte dette ble det lagt opp et Alfa Laval anlegg som fungerte godt.

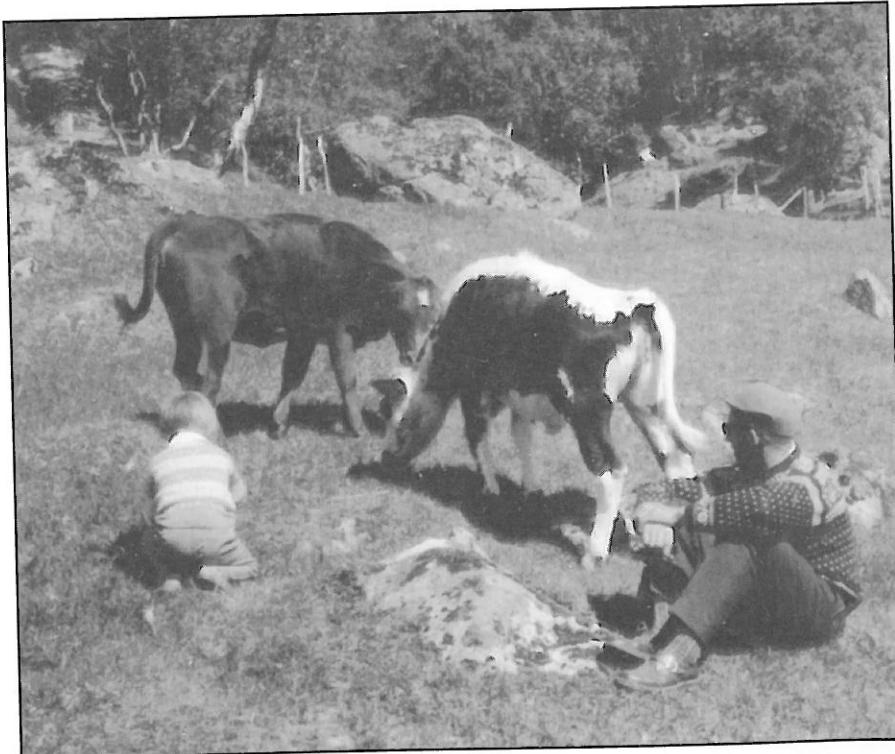

Kyrne i Longyearbyen på veg heim til kveldsmjølkinga. Bildet er tatt sommeren 1962, det siste året det var kyr på Svalbard. Om gjengivelsen av bildet blir god, kan en se Nordlandskua som går fremst i rekka. Også på Svalbard var STN den beste bjølleku !

Det var mest behov for melk om vinteren, og han prøvde derfor å få kyrne til å kalve om høsten. Etterspørselet etter melk var også mindre om sommeren, da en stor del av de som hadde behov for melk reiste til fastlandet med den første båten om våren. Slakting og annet forefallende arbeid var en god ekstrainntekt for Pettersen, og han greide å legge seg opp en del penger som kom godt med når familien reiste heim til Melbu i juni 1961. Her måtte gården settes i stand, og det var behov for investeringer. De fikk også med seg et par kalver da de reiste hjem. Vel kommet utenfor Bjørnøya var det nære på at de måtte slakte de to kalvene de hadde med. Skipperen hadde da fått beskjed om at de manglet importtillatelse.

Til hoyre i bildet ligger fjøset der kyrne stod. Et vakkert, men vilt og ugjestmildt landskap. Hvem skulle tro at det fantes tildels godt ku-beite i 70 dager om sommeren her !?

Trygve Pettersen og datteren etter hjemkomsten fra Svalbard.

Pettersen tok kontakt med veterinær iversen i Harstad, som ordnet det slik at gården deres på Gulstad i Melbu ble godkjent som karantene-stasjon. Det meste av tiden det var dyr på Svalbard, var det Nordlandskyr og Målselvfe. De to siste årene var det også 2 NRF-kyr der. Husdyrholtet i Longyearbyen var en stor utgiftspost for Store-Norske og ble derfor avviklet i 1962.

Skulle jeg skrive om alt det som Trygve Pettersen hadde å fortelle om oppholdet i Longyearbyen så ville det bli en lang historie. Men det er artig å vite at siat-kua i noen somre faktisk har beitet på Svalbard !

Om å skaffe gardsokse

Bruken av eigen okse er aukande for STN-rasen. I 1995 vart det etter det STN-Bladet har greid å registrere, brukte gardsoksar til ca 330 dyr. Det vil seie at ca 10% av alle STN-kalvane som blir fødde har gardsokse som far. Sjølv om dette gjev mindre inntekt til avslaget, på grunn av at talet på insemineringar blir mindre, så er det ein fordel for rasen på lang sikt. Det er bra at mange oksar blir brukte i avlen.

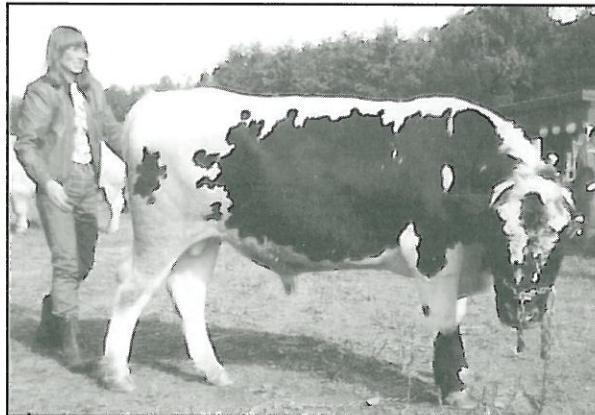
MEN, det er to svært viktige ting den som vil bruke eigen okse må hugse på;

Det første er at ein må skaffe ein okse med **sikker** og mest mogleg **rein avstamming**. Det finst svært mange kyr som har tildels stor innblanding av framandt blod (ofte utan at eigarane er klar over det). Å kjøpe okse unna ei slik ku for å bruke som gardsokse vil ofte føre til at innblandinga av framandt blod i din eigen buskap vil auke i staden for å minke, samtidig som avkommet blir lite interessant for framtidig avl. Livdyrformidlaren i avslaget er behjelpeleg med å skaffe gardsoksar av god avstamming for den som er interessert. Det er forholdsvis enkelt å skaffe eigna oksekalvar. Verre er det om du ringer i april og vil ha ein okse som du kan bruke til sommaren. Planlegg derfor i god tid når du skal skaffe deg okse. Ein oksekalv fødd hausten 96 vil ikkje vere klar til bruk før vinteren 97/98.

Ein annan ting som er viktig, er å få oksen **stambokført**. Oksen vil da få eit eige nummer i 9000-serien som gjer at avkommet blant anna blir registrert som STN i husdyrkontrollen, og gjer det enkelt å halde rede på avstamminga til dyra som stammar frå oksen. Brukaren sjølv

greier kanskje å halde rede på avstamminga til oksen, (ei stund i alle fall) men kva om 10 år? Og kva med dei dyra som eventuelt blir selde til andre? Ein gardsokse som er stambokført sikrar at det går greit å få fram stamtabl til avkomma. Eit dyr utan kjend avstamning er heilt verdilaust i avlssamanheng. Når marknaden for STN-livdyr ein gong blir metta, vil verdien auke på dyr som har ei reinrasa og kjent avstamning.

Spørsmål om å skaffe eller stambokføre gardsoksar kan stillast til:
Odd Rossing (74 80 78 35)
Atle Meås (71 53 15 48)
eller Amund Wormstrand (62 82 51 30)

Den stambokførte gardsoksen 9091 Torbass med eigaren Gerd Inger Flå, Ulsberg. Torbass var etter svensken 9054 Bazar. Mor var 45 Miranda etter 9009 Sevat. (Mor til 9066 og 9073) Pa morsida har Torbass kjend avstamming tilbake til 1945. Bildet er fra Fylkesutstillinga for storfe i Soknedal, hausten 1993.

Nytt frå Styret

Styremøte vart halde på Halsteingård oksestasjon i Trondheim den 3. Juni. Tilstades var: Leif Gjessing, Jostein Stige, Grete Løvaas, Amund Wormstrand, Oddvar Dahl og Odd Roar Stenby.

Vi minner igjen om at dette ikkje er utdrag frå møteprotokollen, men eit kort samandrag av ein del viktige saker.

I

Oksar for sesongen 1996/97

Prosesen med å reinske ut dei oksane som har hatt mykje framandt blod, samt at det har vore svært dårlig tilbud av oksekalvar i det siste gjer at vi no får to sesongar med lite nye oksar. Det blir derfor plukka ut ein del fleir av dei oksane vi har nytta før, slik at vi tross alt får eit brukbart tilbod av seminoksar til desse to sesongane.

For sesongen 96/97 har vi to nye oksar av god stamme; **9116 Motto** og **9129 Havidal**. 9116 Motto er etter 9005 Mono, med morfar 9030 Bill. 9121 Havidal er etter 9080 Solmann, og har morfar 9040 Rico. Av dei eldre oksane er desse plukka ut for kommande sesong: **9039 Ramik**, **9058 Havidal**, **9062 Myran**, **9098 Luring** og **9114 Moruggen**.

Dessverre har det igjen oppstått eit lite problem med at vi har fleire oksar som har same namn. Vi har no i alt 3 oksar som heiter Havidal. Dette beklagar vi, men håpar det går greit å skilje dei på nummera. Alle årets oksar vil bli grundig presenterte i neste nummer av bladet.

II

Oksetilbod. Det var kome inn eit oksetilbod til dette møtet. Tilboden avvist, da det etter nærmare gransking viste seg å vere litt for mykje framandt blod i kalven.

III

Ved importen av oksekalvar frå Sverige til hausten, vil Avlslaget samarbeide med Landslaget for Telemarkfe. Ein felles import vil vere gunstig for begge partar, både når det gjeld transport og karanteneopphald.

IV

Redaksjonskomiteen i STN-Bladet har hatt kontakt med redaksjonen for Fjällkon i Sverige, for eventuelt å gje ut eit fellesnummer. Eit eigna tema for ei slik utgåve kan for eksempel vere samarbeidet mellom STN og Fjällrasen før, no og i framtida.

Styret meiner det er ein god ide, så sant kostnadene med ei slik fellesutgåve ikkje blir unødig store.

V

Tildele sæd til aktuelle oksemødre.

Frå Atle Meås har det kome inn forslag om at eit antal gode kyr må tildelast sæd av aktuelle oksar for å produsere nye oksekalvar til semin. Slik det er i dag, er det for det første alt for lite tilbod av oksekalvar, og når det først kjem inn eit tilbod er det alt for ofte "feil far" til kalven. Avlslaget må difor meir aktivt gå ut og få til retta insemineringar med oksar som vi gjerne vil ha inn søner etter. Dette kan sjølv sagt vere både av dei gamle, langtidslagra oksane våre, og av yngre oksar.

Atle foreslo samtidig at ein ved desse insemineringane prøver å følge det svenske

gruppeavlssystemet så godt det let seg gjere. I dette systemet er både dei norske og dei svenske oksane grupperte i 3 grupper etter avstamminga. Til aktuelle oksemødre vel ein okse frå same gruppe som far til kua. (Ein nærmere presentasjon av systemet vil kome i STN-Bladet.)

Styret vedtok at det som før skal delast ut sæd av dei eldre langtidslagra oksane etter søknad. Amund og Atle får i oppdrag å lage ei liste over aktuelle kyr som bør inseminerast med spesielle oksar. Styret vil så gå igjennom lista, og tildele sæd til aktuelle kyr på neste styremøte.

Styret ser absolutt nytten av å ha eit felles avlspoollegg i Noreg og i Sverige. Jostein Stige tek kontakt med Robert Nilsson, for å sette seg meir inn i den faglege bakgrunnen for gruppeavls-systemet.

VI

Jubileumskomiteen har søkt om økonomisk støtte frå fleire instansar til dei prosjekta som har vorte,- og er planlagt gjennomførte i samband med 50-års jubileet. Så langt har dette resultert i 10 000,- kroner frå Sør-Trøndelag Landbrukselskap !

Dei store utgiftene som Jubileumskomiteen har hatt gjer at styret finn det formålsteneleg å sette meir bestemte økonomiske rammer for slike prosjekt i framtida.

VII

Møte og reisegodtgjering for styremøte. Det er behov for å få dette inn i fastare former. Frå og med neste styremøte vil det bli innført eige skjema som styremedlemmane fyller ut og sender til sekretæren. Møtegodtgjeringa for styrets medlemmar er no kr 400,- pr møte. I tillegg får dei køyregodtgjering på kr 3,- pr km, og kr 0,40 pr km for eventuell passasjer.

VIII

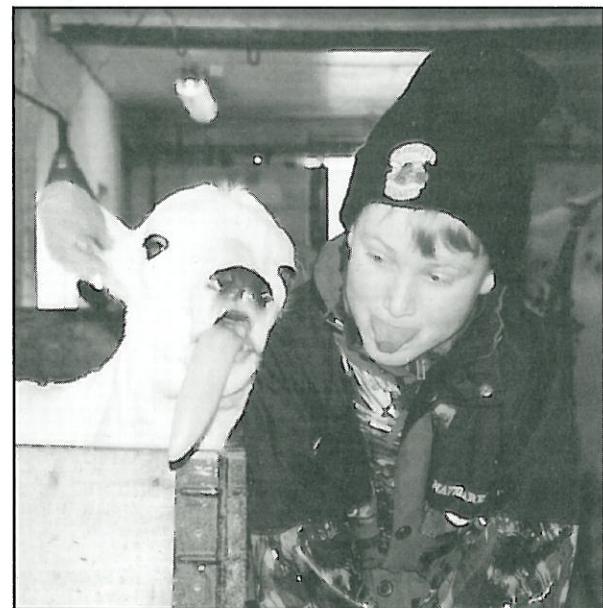
Odd Rossing reiser som avslagets representant på diverse arrangement i løpet av sommaren. Styret gav Odd Rossing tilslagn om kr 5000,- til dekking av utgifter i samband med dette.

IX

På årsmøtet fekk Avslaget ein vakker akvarell av Svensk Fjällrasavel i anledning 50-års jubileet. Denne akvarellen vil styret gjere til ein vandrepromsie, og skal kvart år delast ut til den STN-kua som hadde den høgaste avkastinga målt i kilo protein siste året. Det er eit krav at kua ikkje har meir enn 6,25% framandt blod.

X

Årsmøtet i 1997 vil bli halde på Kvikne i Nord-Østerdalen i tidsrommet 4 - 5 april.

*"Kven har lengst tunga i landet her ?"
Espen Blegen eller ku-kalven etter den
stambokførte gardsoksen 9121 Alfred.
Foto: Halvard Blegen*

LIVDYRFORMIDLING

Avslaget for STN har eigen livdyrformidlar, og formidlar kjøp og sal av kalvar, kviger, kyr og oksar. Vi oppmodar alle som har dyr å selge om å ta kontakt med livdyrformidlaren. Det er stadig venteliste på å få kjøpe dyr. Ved innmelding av dyret er det viktig å oppgje opplysningar om avstamming, eventuell forventa kalvingsdato, BVD-status i besetninga og anna som kan vere av betydning.

Ved alt livdrysal skal det følge veterinærattest av ny dato med dyret. Kjøpar bør også passe på å få med stamtavle med flest mogleg opplysningare om dyret si avstamming.

Brukbarar som er interesserte i å kjøpe gardsoksar bør melde si interesse i god tid. Oksekalvar av god avstamming er det forholdsvis greit å skaffe. Verre er det med åringer og eldre oksar. På haustparten blir det som oftast fødd ein del interessante kalvar. Sei derfor frå allereie no om du kan tenkje deg ein oksekalf til å sette på som gardsokse.

Livdyrformidlar: Odd Rossing, 7633 FROSTA

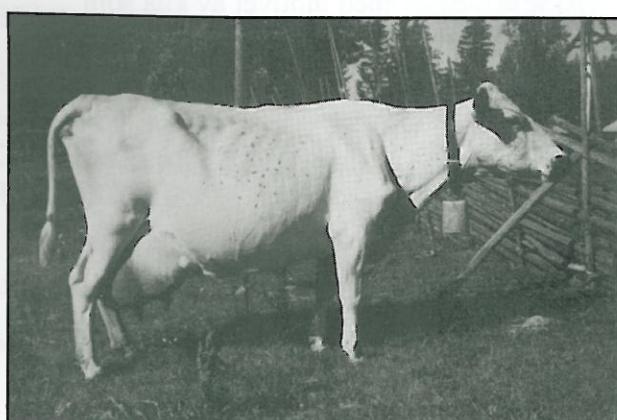
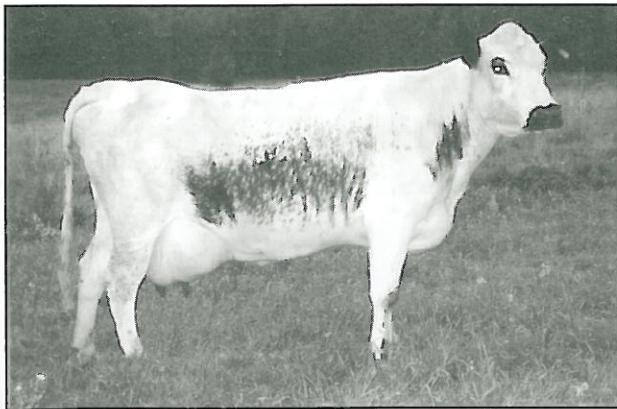
Telefon 74 80 78 35

Telefaks 74 80 78 35

Livdyrformidlaren har ferie, og vil ikkje bli å treffe i tidsrommet 27.juni til 18.juli.

Heile folket i arbeid, -for STN !
Her er Oddny Rossing i sving
med å adressere ca 1200 eks.
av STN-Bladet !

SVERIGE - PROSJEKTET

Som vi har informert om i STN-Bladet tidlegare, så har avlslaget eit samarbeidsprosjekt med Svensk Fjällrasavel. Det er plukka ut ein del gode Fjällkyr med rein avstamming, som er inseminert med sæd av interessante, eldre Fjällraseoksar. Ein del av desse oksane har mykje norsk blod i seg. Desse insemineringane vil forhåpentlegvis resultere i ein del oksekalvar som kan importerast til Noreg, og settast inn i semin.

På denne sida presenterer vi 4 av dei kyrne som er plukka ut. Frå øverst til nederst er det:

169 Saga hos Mårten Dahlberg, Bjärtrå.

Far: 115 Osten Morfar: 9049 Maro
Avdrått i 1995: 7899 - 4,1 - 3,5
1995 var kuas 2.heile avdråttsår.
Saga er drektig med 127 Snö-Solo f. 1966
Snö-Solo har fleire aner i Noreg.

187 Nota hos Mårten Dahlberg, Bjärtrå

Far: 17 Rino Morfar: 713 Smyg
Avdrått i 1995: 5290 - 4,0 - 3,4
1995 var kuas 1.heile avdråttsår.
Nota er inseminert med 710 Agaton

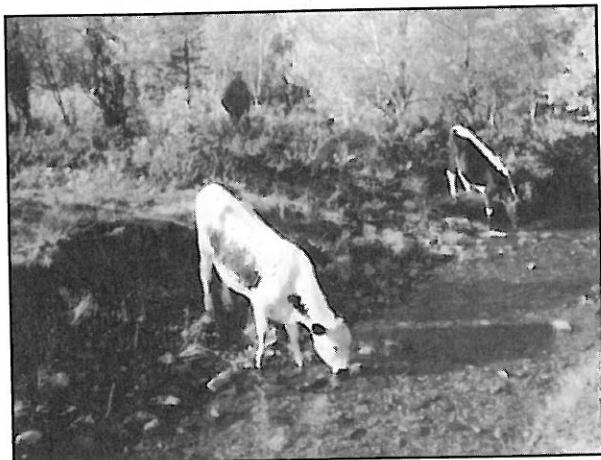
162 Rita hos Sven Blomberg, St. Skedvi

Far: 137 Tell Morfar: 2 Misslyck
2 års middel: 5764 - 4,3 - 3,6
Rita er inseminert med 14 Gredor f. 1959

94 Sippa hos Karl Gustav Hedling, Orsa

Far: 717 Kare Morfar: 723 Figer
7,5 års middel: 5954 - 4,5 - 3,7
Sippa er drektig med 715 Rito

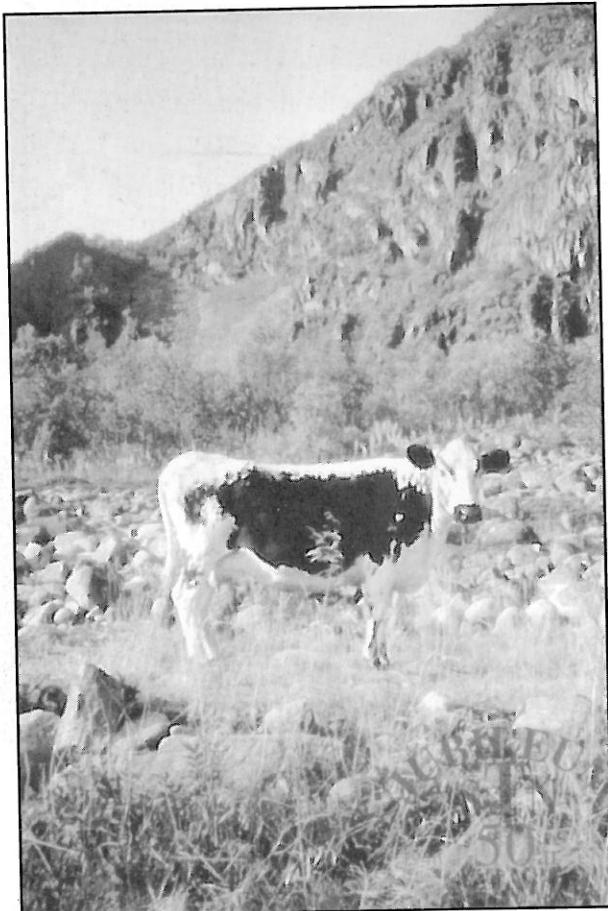
Vi kan også nemne dotter til 94 Sippa,
163 Sippa etter 743 Bisko, som er drektig med
29 Ise, som er soneson til den norske oksen
8036 Varg. Varg var fødd hos Halvor Hèrrem i
Rennebu i 1950, og var i sin tur soneson av
5292 Geir Lønset. (sjå side 12)

“STN-kviger i haustfjellet.”

“8439 Geira”

“Blålin fra Brettesnes”

POSTKORT

Det har vorte laga fleire fine postkort til Avlslagets 50-års jubileum. De to kortene øverst på denne sida, STN-kviger i haustfjellet og 8439 Geira (les s.13 !) er i storleik 15x21 cm. Kortet til venstre, Blålin frå Brettesnes samt kortet på framsida av bladet, STN-kyr i Røros, fås i storleik 10,5x15 cm. Det siste kortet fås med eller uten ramme rundt. Alle korta fås med blank eller matt overflate, etter ønske.

Pris store kort: kr 8,- / stk

Pris små kort : kr 4,- / stk

Gensrar, T-skjorter og Pins

Desse artiklane, med motivet av kua som ringer i Hyttklokka på Røros er fortsatt å få.

Prisar:

T-skjorte voksen (M, L, XL) Kr 60,-

T-skjorte barn (S) Kr 50,-

Genser voksen (M, L, XL) Kr 100,-

Genser barn (S) Kr 75,-

Pins Kr 20,-

JUBILEUM
STN
50 år 1946 - 1996

Jubileumsgenser

Jubileumsgenseren er strikka i finullgarn med hvit eller mørkegrå bunn. Mønsterfarge i mørkegrå eller hvit. Innslag av fargene rød, grønn, blå og øker i bord. Modellen er fremdeles under utarbeidelse. Damemodellen har mindre bryststykke og mindre ku. Du kan få tre ulike halsløsninger:

- 1) Firkantet åpning
(som på damemodellen).
- 2) Rett avslutning
(som herremodellen).
- 3) Rett avslutning med liten split midt foran med hekte.

Har du spesielle ønsker, er det muligheter for å tilpasse de til hver enkelt.

BESTILLING

For nærmere informasjon og bestilling, kontakt
Odd Rossing, 7633 Frosta,
tlf. 74 80 78 35

Navn:.....

Adresse:.....

Postnr./sted:.....

Tlf.:.....

Antall	Lys bunn	Mørk bunn	Størrelse
— Maskinstrikka genser Pris kr. 950,- 1050,-	☐	☐	_____
—	☐	☐	_____
— Handstrikk genser Pris kr. 1.150,- 1200,-	☐	☐	_____
—	☐	☐	_____
— Pakke med mønster og garn kr. 550,- 600,-	☐	☐	_____
—	☐	☐	_____

Returadresse
STN-Bladet
v/ Odd Rossing
7633 FROSTA

C

Prolog til Avslagets 50-års jubileum

Mang en kvæld ho satt å veinta
bles på lur og lokka -huldrejenta.
Stilt det vart i aille fjeill
kua kom bort - bjøllåin tagna
dær det fær va liv og fagnad.
Graset vokser te - ingin mule
kom og to kvar smitt og smule,
slik øm gjør det fær i ti'n.

Tidle vår dæm kom åt fjeille
for å få te sætersteille.
Ost ti rækkå, smær ti daill
graute og gomm og mælsa aill
det va mat som meitta.

Leitt å ledig, mjuk og snedig
to se fram i dal og li
ho va næsam - siåtkua.
Ho kuinn slett ittj føl seg trua
om ho fekk ei bøtt med agne.
Måsså, lauv og brætt å bit ti
føinn ho vårust - bratte li.

Ho va sèg og sterkt å slit på.
Ho va trygg og god å lit på.
Gla ti klapp å puss å steill.
Lokking lyidd ho - lydig lell
om ho gjekk og gnog på peillom.

Statsutstilleng, gjæve dåggå
frå hele bøgden, slik va låggå
at dæm samlast - folk og fe.
Det vart prata ku og drått
og om kalva dæm ha fått.
Nye framtidsvone klåra
kanskje fæk' em oksin kåra.
Kanskje vart det sløff og premi.

Utvalgssjå med ros og ris.
Samlast dær og vis
kvig og ku i pussa stand.
Svart og kvit, så rosåt skinn
rau og grå, ja einda blå
kuinn dæm vårrå - gammelkjyn.

Det e vel my å veint at tia snu
minn at de bli plass for ku
i ti'n som kjæm au.
Og at smær og mjølk og ost
kan bli ettertrakta kost.
Og at sætersteille - høgt i fjeille
kainn bli freska opp på ny
me sæterjeintå, bjølleklang og kjy.

50 år e Avslaget
my go kraft samla dær - i faget.
Frå så mang ein kant i lände
ha dæm knytt te siåbandet.
Så te løkk me dag og år
arbeid, framgang - von om vår !

Helsing frå Oppdal , mars 1996

Borghild Heggvold

JUBILEUM
STN
50 år 1996
1946